

TÜRK RESİMLENDİRMELERİNDE OSCAR WİLDE'İN "THE HAPPY PRİNCE" ÖYKÜSÜ*

OSCAR WILDE'S "THE HAPPY PRINCE" IN TURKISH ILLUSTRATIONS

Rabia Nesrin ER

Gönderim Tarihi: 22.10.2021

Kabul Tarihi: 08.12.2021

Öz Abstract

Oscar Wilde sadece birey vasfına sahip kişilerin bu dünyada yaşadığına gönülden inanmıştır ve Wilde'a göre bu kişiler birey vasfını kazanmak için düşünmek ve hayal etmek zorundadır. Hem bir yazar hem de bir birey olarak Wilde düşüncelerini ve hayallerini "günümüzde, geçmişte, ve gelecekte temsil sanatların her daim en yücesi/üstünü" (*De Profundis* 907) olarak gördüğü edebiyat aracılığıyla ifade etmiştir. Wilde "sanatçı için, yaşamı algılamanın tek biçimi onu ifade etmektir. Onun için dile getirilmeyen şey, ölüdür/yoktur." (*De Profundis* 927) diyerek sanatçıların yaşamın anlamını hem idrak ettiğini hem de ifade ettiğini vurgulamıştır. Bu çalışmanın amacı Wilde'ın "The Happy Prince" adlı eserinin özgün dilinde -İngilizcede- ele aldığı konuları, karakterleri, verdiği mesajları Türkiye'deki rastlantısal olarak seçilen yayınevlerinin kapak tasarımının yanı sıra (eğer kitapta yer alıyorsa) resimlendirmelerine ne ölçüde yansıttığını irdelemektir. Sonuç olarak, bu çalışma Türkiye'deki yayınevlerinin resimlendirmelerinde eserin özgün dilinde içerdiği konuları, karakterleri ve iletileri detaylı bir şekilde yansıtmadığını göstermektedir. Okurların özellikle de çocukların ilgisini çekmek için "The Happy Prince" eserinin resimlendirmeleri renkli, öykünün detaylarını yansıtan renkli resimlendirmelerin sayısının daha fazla olması gerekir.

Anahtar Sözcükler: Oscar Wilde, Resimlendirme, "The Happy Prince"

Oscar Wilde strongly believes that only the people having the qualities of individualism live in this world, and to him, these people have to think and imagine if they are to gain the quality of individualism. Both as an author and as an individual Wilde explains his thoughts and imaginations via literature which, as he says, "[...]is, and has been, and always will remain the supreme representative art." (*De Profundis* 907) He has emphasized that artists both understood and expressed the meaning of life saying, "to the artist, expression is the only mode under which he can conceive life at all. To him what is dumb is dead." (*De Profundis* 927). This paper sets out to examine to what extent the publishers, selected on a random basis, in Turkey reflect the subjects, the characters, the messages of "The Happy Prince" in its original-English- language in their cover designs as well as illustrations (if there are any). This study concluded that the publishers in Turkey did not give detailed illustration of the subjects, the characters and the messages of "The Happy Prince" in its original-English- language in their illustrations. The illustrations of "The Happy Prince" should be colorful and the number of colorful illustrations reflecting the details of the short story should be increased to catch attention of readers, especially of children.

Keywords: Illustration, Oscar Wilde, "The Happy Prince"

*Bu çalışma, 21-22 Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Uluslararası Sanat ve Tasarım Araştırmaları Kongresi çerçevesinde bildiri olarak sunulmuştur.

- **Alıntılama:** Er, R. N. (2021). Türk Resimlendirmelerinde Oscar Wilde'ın "The Happy Prince" Öyküsü. STAR - Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi, 2(3), 157-171.
- **Sorumlu Yazar:** Dr. Öğr. Üyesi Rabia Nesrin ER, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, rabianesrin@ohu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8545-046X.

Giriş

İnsanları, doğayı, hayvanları, evreni, hayatı tanımayı ve anlamayı sağlayan şüphesiz pek çok kitap bulunmaktadır. Ancak uzmanlara göre her kitap çocukların gelişimine olumlu katkı sağlamamaktadır, kitapların sahip olması ve karşılaşması gereken birtakım kriterler bulunmaktadır. Bu kriterlerin en başında ise çocukların ilgisini çekecek görsellik ve içerik gelmektedir. Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat* adlı kitabında çocuk edebiyatı için şu tanımları yapar: “Çocuk edebiyatı (yazını) erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” (Sever, 2017: 17). Sever’e göre çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri, “çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yönlendirmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir. Başka bir söyleyişle, çocuklar adına üretilen nitelikli yayınlar çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminin kapısını aralayan etkili birer uyarıcı olmalıdır” (Sever, 2017: 19).

Resim ve kitabın ortak noktada bulunduğu resimli kitaplar öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuklar için çok önemli gördüğü bir eğitim-öğretim aracıdır. Kitaplara, eğitime ve öğretime büyük önem vermiş Oscar Wilde’a göre insan birey vasfını sanatın ve edebiyatın sayesinde kazanır, sanat ve edebiyat olmazsa insan birey vasfından mahrum kalır. İnsanı ve toplumu dikkatle gözlemlemiş ve analiz etmiş Wilde, birey vasfını kazanmak için kişinin düşünmesini ve hayal kurabilmesini gerekli görmüştür ki ona göre kitap ve resim kişiyi düşündüren ve hayal kurmasını sağlayan iki önemli araçtır. Bireyselliği önemseyen Wilde’ın tüm eserlerinde vurguladığı vasıflar şu şekilde özetlenebilir: İlk olarak kişi düşünebilmelidir dolayısıyla kendisinin, doğanın, hayvanların, evrenin, hayatın farkına varacak, bilinçli birey olacaktır. İkinci olarak kişinin hayatta amacı olmalıdır ki amaç zihinsel bir aktivitedir. Kişi ayrıca aklını kullanabilmeli, sorgulayabilmelidir, Tanrı’yı ve dini inancı dahi sorgulayarak bulmalıdır, dini inanç dogmatik olmamalıdır. Kişi bilgi sahibi olmalıdır bunun için çok okumalıdır. Kişi aynı zamanda sevebilmeli, hoşgörü sahibi olmalı, saygın ve saygılı olabilmeli, hayal gücüne sahip olmalı, yani hayal edebilmelidir. Bunun için ise sanat çok önemli bir yere sahiptir. Kişi hassas, duyarlı, duygulu olabilmelidir, acıma duygusuna, vefa duygusuna sahip olmalı, tevazu sahibi olmalıdır. Kişinin ayrıca inancı olmalıdır. [ne var ki inanç da mâkul olmalıdır, Wilde boş inançları eleştirir]. Kişi bencillik, kıskançlık, kibir duygularından arınmış olmalıdır. Dahası empati kurabilmeli, asla sığ görüşlü olmamalıdır. Kişi her şeyi keyif alarak, zevk duyarak yapmalı yani birey güzel olanı yapmalıdır (makinalar yararlı olanı yapacaktır/yapmalıdır) Böylece insan makina, robot görevi görmekten kurtulacaktır. İşte tüm bu nitelikler Oscar Wilde’a göre kendini gerçekleştirmiş bireyin sahip olması gereken vasıflarıdır. Bu vasıflara sahip insan hem gerçek/özgün/özgür birey olabilecektir, yani bireyselliğe ulaşacaktır hem de bu dünyada ve/ya öteki dünyada Tanrı tarafından ödüllendirilecektir. Daha da önemlisi bu vasıflardaki “gerçek bireylerin” yani “kendini gerçekleştirmiş bireylerin” oluşturacağı toplumda eşitlik, hoşgörü var olacaktır. Kısaca Wilde’ın hayal ettiği, önemsedığı toplum “yeni bireysellik, yeni Hellenizm”

ile yeniden doğacaktır (Er Bağyapan, 2017: 106-107). İşte bu çalışmanın amacı Wilde'in "The Happy Prince" adlı eserinde ele aldığı konuları, ön plana çıkardığı karakterleri öykünün Türkçeye çevirilerinin yirmi beş farklı yayınevi (İthaki Çocuk yayınevinin 2019 ve 2020 yıllarına ait farklı iki basımı da bu çalışmada değerlendirilmiştir) tarafından yayınlanan kitaplarda resimlerin ne ölçüde yansıttığını, resim ile metin uyumunu, kısaca Türkiye'deki yayınevlerinin görselliğe ne kadar önem verdiğini irdelemektir.

İllüstrasyon ve Edebiyat: Resimli Kitap

İllüstrasyon kelimesi etimolojik olarak incelendiğinde, Fransızca kökenli olup, "resimleme" anlamıyla Türkçeye kazandırıldığı görülmektedir. Türkçede resimleme sözcüğü için üç tanım bulunmaktadır. İlki "resimlemek işi", ikincisi "resimlerle süsleme, illüstrasyon". İllüstrasyon kelimesinin üçüncü anlamı ise "kitap içindeki bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim, illüstrasyon." Tanımlardan anlaşılacağı üzere illüstrasyon hem resmi hem de resimleme işini kapsayan bir sözcüktür. Resim kelimesi ise Arapça kökenli olup, "varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri" ve ikinci olarak "bunu yapmak için gerekli yöntemleri öğreten sanat" anlamına gelmektedir. (Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, 2021). Önemli bir sanat türü olan resim gibi Edebiyat da bir sanattır ve *Türk Dil Kurumu [TDK] Güncel Türkçe Sözlük*'te "olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın" olarak tanımlanır. Tanımlarda görüleceği gibi resim ve edebiyat bir sanat türüdür. Duygu ve düşünceleri anlatan, aktaran resim ve edebiyat ayrı düşünülemez ve aynı amaca hizmet etmektedir zira Gülbin Koçak'ın da belirttiği üzere her ikisi birer iletişim aracıdır: "Yazı ve resim, en genel anlamda, birer iletişim aracıdır. [...] Birisi Mısır papirüsleriyle, diğeri mağara resimleriyle başlayan bu iki iletişim aracı, [...] aralarında ne kadar yoğun bir ilişki olursa olsun, bu iki iletişim aracı aslında çok farklı temel karakterlere sahiptir: Kitap sözel, resim ise görsel bir araçtır." (Koçak, 1993: 2). Koçak edebiyatın ve resmin bu farkını vurgularken açıklamasına şöyle devam eder: "tek bir sözle temsil edilen kavram belki binlerce resmin, görsel algının, görsel ilişkinin sentezidir ve bu gerçek, söze büyük bir süzülmuşlük, derinlik ve genellik verir. Sözün ve onu iletişim birimi olarak kullanan kitabın gücü buradan kaynaklanır. [...] Söz ve resim, dolayısıyla kitap ve resim, hem birbirleriyle çatışan hem birbirlerini bütünleyen özellikler kazanıyorlar" (Koçak, 1993: 3). Edebiyatın ve resmin neden ayrı düşünülmeeyeceği Koçak'ın bu ifadelerinden anlaşılmaktadır. Önemli sanat dalları olan edebiyat ve resim adeta bir zincirin halkaları gibi iç içe geçmiştir. Koçak "yazının ve resmin imkanlarını birleştirmeye çalışan bir iletişim biçimi olarak resimli kitap ise tarih boyunca var olagelmıştır. Genellikle resim kitap içinde yazıya göre ikinci planda kalan bir rol üstlenmiş, ancak resmin de yazı kadar ciddiye alındığı ve usta ellerden çıktığı hallerde çok yetkin sentezlere de ulaşmıştır" (Koçak, 1993: i) demektedir. Öyleyse insanlar arasında iletişim kuran kitap ve resim, resimli kitap olarak bir araya gelmiştir. Gülbin Koçak'a göre kitap ve resmin birlikteliğini zorlaştıran [...] husus resimli kitapta kitabın resme olan dominantlığıdır. Çünkü söz konusu olan kitaplı resim değil, resimli kitaptır ve yazı resmin değil, resim yazının illüstrasyonu için (bir anlamda yardımcı ve refakatçi olarak) kullanılmaktadır. (Koçak, 1993: 4). İllüstrasyonu meydana getirmek için kullanılan farklı resimleme teknikleri

arasında ise kurşunkalem, kuru kalem, keçeli kalem, suluboya, lavi, pastel boya, guaj boya, kolaj, püskürtme, karışık teknik, bilgisayarda resimleme yer aldığı bilinmektedir. İllüstrasyonun çocuk kitaplarındaki işlevleri ise dekoratif amaçlı illüstrasyonlar, metni tanımlayan illüstrasyonlar ve metni tanımlayan ve yorumlayan illüstrasyonlar olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır. Emre Becer “illüstrasyon bir sanat çalışması, edebi bir problemin yanıtı, bir bilginin açıklanması ve bir sosyal bir yorumdur. Genel anlamda ise bir olayın veya konu olarak ele aldığımız bir problemin yorumunu yapmaktan ziyade, bir hikayenin resmini yapmak veya hikayedeki bir olayı resimlemektir.” derken (aktaran Tontu, 2008: 1) Nilüfer Öncül de benzer şekilde şu açıklamayı yapar: “illüstrasyonlar “kitap resmi” olarak da bilinir [...] yazılı bir metnin anlamını genişletmek, ona açıklık getirmek ya da metni daha ilginç kılmak için kullanılan resim ya da tasarımları, açıklamada kullanılan ve sanat değeri taşıyan çizimlerde illüstrasyon kapsamına girer.” (aktaran Tontu, 2008: 1). Becer’e göre “tasarımcı yazar, yayınevi ve okuyucu arasında köprü kuran kişidir. Hazırlanan tasarım, psikolojik ve semantik açıdan yazarı ve okuyucusunu, ekonomik ve teknolojik açıdan da yayınevini tatmin etmelidir” (aktaran Tontu, 2008: 2). İllüstrasyonların önemini ve sahip olması gereken nitelikleri Hasan Pekmezci

görsel algı, görsel bilgi, görselleşmiş bilgi birikimi de sanatsal birikime kaynaklık eder. İlköğretim kitaplarında çocuğa sunulan kuramsal bilgiler kadar, görsel bilgiler olan illüstrasyonlar bu nedenle önemlidir. Nitelikli kitap illüstrasyonları, ilgi uyandırabilen, duyarlılık kazandırabilen, çocuğu yaratıcı sürece çekebilen, onu sevme –çalışma- yaratma eylemlerine katılmasına zemin hazırlayan uyarıcılardır

diye açıklar (aktaran Tontu, 2008: 2). Pekmezci’ye göre kullanılmakta olan kitaplardaki önemli yanlışlardan birisi de görüntü yazı ilişkisinin iyi kurulamamasıdır. Görüntü, metni görselleştiren, konuyu zenginleştiren, hayal gücünü geliştiren bir öğedir. İllüstrasyonlar gerçeğe yakın fakat fotoğraf gibi yapılmamalıdır. Biraz abartmaların olması çocuğun ilgisini çeker. Ama ilgi çekmek için aşırı deformasyonlara, kolaycılığa kaçılmamalıdır. Desen bozuklukları olmamalıdır. Görüntünün sayfa içindeki yeri, oranı, karşı sayfadaki görüntülerle organik ilişkisi çok önemlidir. Resim ve metnin bloklanması optik değerler dikkate alınmalıdır. Görüntülerin bilgiden hemen sonra yer alması, geri dönüşleri önler, takibi kolaylaştırır. Resimlerin paragrafları, hele de cümleleri bölmesinden kaçınmakta yarar vardır (aktaran Tontu, 2008: 2-3). Aziz Erkan, Hayat Bilgisi Kitaplarında Resimleme ve Metin İlişkisi başlıklı Sanatta Yeterlilik Tezinde “çocuğun okuma alışkanlığının artmasında, kitaplara ilgi duymasında kitapların tasarımının büyük rolü vardır. Sayfa tasarımlarından; Resim-Metin ilişkisine kadar uzanan bu süreç son derece titizlikle hazırlanmalıdır” (Erkan, 1998: 3) der. Kenan Okan’a göre “resim açıkça görülebilecek kadar büyük, basit ve dikkatini çekip tutacak kadar da ilginç olmalıdır.” (aktaran Erkan, 1998: 30). Sevgi Ediş’in de belirttiği üzere

resimleme vazgeçilmez bir unsurdur [...] resimlemeler, metinde geçen ana fikrin görselleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu ana fikir ve resimleme, çocuğa bilgi ve davranış kazandırma amacını güder. [...] Resim-metin arasındaki uyumun sağlanması algılamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Çünkü çocuklar metinde geçen bilgi ve kavramları, resimlemelerle bağ kurarak öğrenirler. Eğitimciler ve çizerler, görsel malzemelerin öğrenmede önemli rol oynadığı görüşünü savunurlar. (aktaran Duran, 2006: 25-26).

Tontu’nun da belirttiği gibi “tasarlanan illüstrasyonların görsel olarak etkili olabilmesi için bu tasarımları yaratacak olan uzman kişiler tarafından yapılması önemli” (Tontu, 2008: 4) olduğu

gerçeği unutulmamalıdır. Mübeccel Gönen ve Mefharet Veziroğlu'na göre edebiyat, "hayatı yansıtan ve düzenleyen, insanlara deneyimlerini şekillendirme gücü veren bir ifade sanatıdır." (Gönen ve Veziroğlu, 2019: 1). Bu tanımlardan ve bilgilerden hareketle yazarların da sanatçı sayılabileceğini görebiliriz. Başarılı çocuk kitapları resimleyicisi Can Göknil'e göre

söz konusu kitabı eğer kendiniz yazmadınızsa bir yazarla karşı karşıya kalırsınız. O yazarın ürününü resimlerken, onun düşünceleri, hisleri ve beklentileri doğrultusunda çizeceğiniz resimler kitabı renklendirecektir. İşte bu konumda çizerin gerçek sanat değeri ortaya çıkar. Yapılan resimler çoğu kez kitabı "süsler", sözcüklerin veya söz konusu metnin bir tekrarından ibarettir. Kimi zaman ise aynı metin ayrıcalıklı bir ressam tarafından resimlenir. "Çizer" tanımını aşan bu sanatçı özgün yorumlarıyla aynı metne yepyeni boyutlar kazandırır. Algılama yeteneği üst düzeyde olan bir sanatçı okurlarını da kendi duyarlılığının doruk noktasına sürükleyebilir. Görsel dilin kıvraklığını iyi kullanabilen bir ressam, yazarın düş gücünü kendininki ile pekiştirerek söz konusu kitabın başarıya ulaşmasında önemli rol oynar. (aktaran Koçak, 1993: 27-28).

"Yetkin bir yazarla yetkin bir ressamın iş birliğinin en başarılı kitap resimleri örneği vereceğine [...] iletişimin bu iki temel aracının beraber kullanılması düşüncelerin daha yetkin bir şekilde ifade edilmesine olanak sağladığına" (Koçak, 1993: 31-36) inanan Gülbin Koçak bu düşüncesinde haklıdır. Attila Döl, *0-6 Yaş Çocuk Kitapları Resimlemeleri* başlıklı Yüksek Lisans tezinde okuyan, okumayı seven, düşünen, düşünmeyi bilen sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi için iyi resimlenmiş kitapların çocuk üzerindeki olumlu etkilerinden yola çıkarak bu konu üzerinde bilinçle durulmalı yeni nesiller için faydalı eserler ortaya konmalıdır. [...] Amaç, [...] çocuk ve onun eğitimi idi. Yeni ve sağlıklı nesiller için okul öncesinden çocuğun bilinçlendirilmesi, estetik beğenileri kazanabilmesi, hayal gücünü geliştirebilmesidir (Döl, 1999: 1) demiştir. Döl'e göre çocuğun kitap sevgisini kazanması ve okuma alışkanlığını edinmesinde ilk tanıdığı kitap olan resimli kitaplar sayesinde mümkün olmaktadır. (Döl, 1999: 36). Döl, çocukların eğitiminde grafik sanatçıların da önemli bir rol oynadığını, çocuğun kitap üzerine gözlemlerini dikkate almanın zorunluluğunu, kitap resimlemesinde yazar-çizer arasındaki uyumun, yazarın anlatmak istediği konunun tam olarak anlaşılması gerektiğini, resim ile metnin birbirini dengelemesi (Döl, 1999: 37) gerektiğini de belirtir. Ayrıca kitabın resimleri estetik değerler taşımalı, renkler özenle seçilmeli, resim-metin dengesi üzerinde titizlikle durulmalıdır. (Döl, 1999: 41-42). Attila Döl "çocuk kitaplarının gerektiği önemi görmesi, belirtilen amaçlara ulaşabilmesi için" kitap resimleyen kimselerin sanatçı olmasının, sanatçının pedagojik formasyona sahip olmasının, çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuk hayal gücünü güdülemesinin, konuların kolay anlaşılması için resimlerin konuyla sağlam ilişki içinde olmasının önemini (Döl, 1999: 46) belirtmiştir. Ülkemizde okul öncesi dönemi için hazırlanan resimli çocuk kitaplarının önemi üzerinde durulmakta ancak yeterli düzeyde çaba sarf edilmemektedir. Estetik zevkleri gelişmiş, sanat beğenisi kazanmış, bakmasını bilen bireylere sahip olmak istiyorsak resimli çocuk kitaplarının eğitimin en önemli aşamalarından biri olarak ele alınması gerekmektedir. Şu bir gerçektir ki iyi hazırlanmış hoş bir "resimli kitap" amacına ulaşacaktır. (Döl, 1999: 48) Resimli çocuk kitapları öğrencilerin okuma isteğini artıracak eğitimsel bir işleve sahiptir çünkü çocukların okumaya ve öğrenmeye hevesli bireyler olmasını sağlayacaktır. Resimli kitaplar öğrenciler için kesinlikle bir motivasyon kaynağıdır. Kerim Laçınbay, *ARCS Motivasyon Modelinin Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının*

Motivasyonlarına Tutumlarına ve Çalışmalarına Etkisi başlıklı Doktora Tezinde “motivasyon bireyde bir işi yapma isteği, bu isteği sürdürmeden mutlu olma ve işin sonucundan haz alma sürecidir. Dolayısıyla motivasyon, öğrenme için en temel gereksinimlerden” (Laçınbay, 2018: 9) olduğunu belirtmiştir. Laçınbay’a göre “öğrenme ortamlarını etkili ve eğlenceli hale getirmek için, öğretim sürecine nitelikli ders materyali, kaliteli öğrenme etkinlikleri, eğitsel oyunlar gibi çeşitli araçlar dahil etmek motivasyon ortamının artmasına yardımcı olacaktır” (Laçınbay, 2018: 10). Resimli kitapların öğrencileri güdüleyici etkisi göz önüne alınırsa bu kitaplar hem nitelikli ders materyali olabilir hem de eğitsel oyunlar için kullanılabilir. Laçınbay’ın belirttiği üzere sınıf ortamı “öğrenciler için sadece bir eğitim ve öğretim alanını değil; aynı zamanda öğrencilerin kültürlenmelerini sağlayan güçlü bir sosyal atmosferi temsil eder.” (Laçınbay, 2018: 10). Döl’ün *İlköğretim İkinci Kademe 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde “Eser Analizi” Etkinliğinin, Sanat Eleştirisine Yönelik Bilgisayar Destekli Öğretimi ve Örnek CD Tasarımı* başlıklı Doktora Tezinde belirttiği üzere özgürlüğün ve özgürleşmenin nesnelleştiği alan olan sanat, kuşkusuz bir haz alma aracı olmasının yanında bilgilendirme aracıdır da. Sanatın kendine özgü anlatımıyla toplumları ve kültürlerini anlamaya da hizmet etmektedir. (Döl, 2009: 11).

Amaç

Oscar Wilde genç yaşta ölmesine rağmen eserleri yaşama dair çok önemli mesajlar ve eleştiriler içerdiği için ölümsüzdür, herkesçe bilinen “The Happy Prince” adlı eseri ise bunun belirgin bir örneğidir. “The Happy Prince” pek çok dile çevrilmiştir. Bu eserin Türkçeye çevirileri Türkiye’de farklı yayınevleri tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışmada rastlantısal olarak seçilen yirmi beş yayınevinin çeviri kitaplarına yer verdiği resimlendirmelerin görsel etkililik durumları, illüstrasyonda kullanılan renkler eserin özgün dilinde -İngilizcede- geçen renkler ile uyumlu mudur? Metin ile illüstrasyon arasında bağlantı var mıdır? İllüstrasyonda desen yeterli midir? İllüstrasyon özgün müdür? İllüstrasyon anlamayı kolaylaştırmakta mıdır? İllüstrasyonlar güdüleyici nitelikte midir? şeklindeki sorular dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bu sorulara yanıtlar ise Arkadaş Yayınevi (Ankara-2018), Bilge Kültür Sanat (İstanbul-2017), Bilgi Yayınevi (Ankara-2020), Can Çocuk (İstanbul-2018), Çizge Yayın ve Basım (İstanbul-2018), Dipnot Yayınları (Ankara-2017), Dorlion Yayınları (Ankara-2019), Fom Kitap (İstanbul-2018), Genç Destek (İstanbul-2017), Halk Kitabevi (İstanbul-2017), Herdem Kitap (Ankara-2019), İletişim Yayınları (İstanbul-2018), İnkilâp (İstanbul-2017), İthaki Çocuk (İstanbul-2019), İthaki Çocuk (İstanbul-2020), Karanfil Yayınları (İstanbul-2016), Ketebe Yayınları (İstanbul-2021), Kırmızı Kedi Yayınevi (İstanbul-2020), Martı Yayıncılık (İstanbul-2020), Nora Çocuk (İstanbul-2017), Remzi Kitabevi (İstanbul-2017), Şule Yayınları (İstanbul-2018), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (İstanbul-2020), Zeplin Kitap (İstanbul-2020) olmak üzere farklı yayınevlerinin “The Happy Prince” in Türkçe çevirisinin basımında kullandığı kapak tasarımları ve resimlendirmeleri incelenerek verilmiştir. Bu çalışmada kapak tasarımları ve resimlendirmeleri incelenen tüm kitapların künye bilgisi kaynakçada verilmiştir. Yabancı sanatçıların kapak tasarımları ve resimlendirmeleri bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmada kapak tasarımları ve resimlendirmeleri incelenen Türkiye'deki toplam yirmi beş yayınevi ilk olarak üç gruba ayrılmıştır. Birinci grupta yer alan kitaplar on bir farklı yayınevi tarafından basılmıştır ve bu kitaplarda resimlendirmeye hiç yer verilmemiştir. İkinci grupta yer alan beş yayınevinin yayınladığı kitaplarda ise resimlendirmeler yabancı sanatçılar tarafından yapılmış resimlerdir ki yabancı sanatçıların resimleri bu çalışmanın kapsamı dışında olduğu için incelemeye alınmamıştır, dolayısıyla birinci ve ikinci grupta yer alan kitapların sadece kapak resimleri incelenmiştir. Üçüncü grupta yer alan on yayınevi ise resimlendirmelerinde Türk sanatçıların eserlerine yer vermiştir ki bu çalışmanın amacı Türk Resimlendirmeleri incelemektir. Kitap tasarımları ve resimlendirmelerin inceleme ve değerlendirme sürecinde üç gruba ayrılan kitapların listesi Tablo 1, Tablo 2, ve Tablo 3 başlığı altında verilmiştir.

Bu çalışmada incelenen Oscar Wilde'ın "The Happy Prince" ("Mutlu Prens") öyküsünün konusu ve karakterleri ana hatlarıyla şu şekilde özetlenebilir. Öyküde Mutlu Prens ile kırlangıç önemli iki ana karakterdir. Mutlu Prens uzun bir sütunun tepesinde zor durumda gördüğü üç kişiye (ki bunlar sırasıyla fakir bir terzi ile küçük hasta oğlu, tiyatro müdürüne vereceği oyunu bitirmeye çalışan lâkin yazamayacak kadar çok üşümüş ve açlıktan iyice zayıf düşmüş, çatısı delik bir çatı katında yaşayan bir delikanlı, ve satması gereken kibritleri oluğa düşüp ıslandığı için babasının dövmesinden korkup ağlayan kibritçi kız) sırasıyla kılıcının kabzasındaki yakutu ve bin yıl önce Hindistan'dan getirilmiş eşi bulunmaz safir gözlerini vermesi için Kırlangıca seslenir. Soğğun, karın ve hatta donun olduğu kış mevsiminde Mutlu Prens'in sütunun tepesinden gördüğü bu üç karaktere "yufka yürekli" kırlangıç yardım eder. Sonunda gözleri olmadığı için artık göremeyen Mutlu Prens şehirde gördüklerini Kırlangıçtan anlatmasını ister. Kırlangıç "güzel ve sıcak evlerinde eğlenen zenginler ile karanlık sokaklarda aç ve çok üşümüş çocukların" olduğunu anlatınca bu defa Mutlu Prens üzerindeki ince altın varakları da bir bir söküp şehrin yoksullarına vermesini kırlangıçtan ister. Öykünün sonunda Mutlu Prens perişan görünmesi, "dilenciden farkı olmadığı" sebebiyle indirilirken ayaklarının dibinde ölmüş kuş çöpe atılır.

Tablo 1

Kitapta Resimlendirmenin yer almadığı, dolayısıyla sadece Kapak Tasarımı incelenen Kitapların Yayınevi Listesi

	Yayın Yeri	Yayın Yılı
Dipnot Yayınları	Ankara	2017
Fom Kitap	İstanbul	2018
Halk Kitabevi	İstanbul	2017
İnkilâp	İstanbul	2017
İnsan Yayınevi	İstanbul	2016
Ketebe Yayınları	İstanbul	2021
Martı Yayıncılık	İstanbul	2020
Şule Yayınları	İstanbul	2018
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	İstanbul	2020
Urzeni Yayınevi	İstanbul	Belirtilmemiş.
Zeplin Kitap	İstanbul	2020

Yukarıdaki tabloda alfabetik sırada yer alan on bir kitapta resimlendirme bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu kitapların sadece kapak resimleri incelenmiştir. Dipnot Yayınlarının ve Ketebe Yayınlarının kapak resimlerinde Wilde'ın "The Happy Prince" öyküsüyle ilgili karakter yoktur. Tablodaki diğer yayınevlerinden çıkan kitapların kapak tasarımlarının hepsinde Mutlu Prens ile kırlangıç yer alırken Halk Kitabevinin kapak tasarımında sadece Mutlu Prens, Şule Yayınlarının kapak tasarımında ise sadece kırlangıç bulunmaktadır. Fom Kitap'ın kapak tasarımında ise Mutlu Prens ile kırlangıcın yanı sıra bir de küçük bir çocuk vardır. Öykünün baş/temel kişileri (ana karakterleri) Mutlu Prens ile Kırlangıç olduğuna göre bu iki karakterin resimlerinin kapak tasarımında bulunması gerekir. İnsan Yayınevinin kapak tasarımı ise Walter Crane ve Jacomb Hood adlı yabancı bir sanatçıya aittir ki bu resmi de İthaki Çocuk Yayınevi resimlendirme olarak kullanmıştır. Öyküde vücudu altın varaklarla kaplı, gözleri safirden, kılıcının kabzasında yakut bulunan üzgün ve ağlayan Mutlu Prens'in, Tablo 1'deki Fom Kitap, İnkilâp Yayınevi, Martı Yayıncılık, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Urzeni Yayınevi, ve Zeplin Kitap kapak resimlerinde nasıl resmedildiğine sırayla bakılırsa Fom Kitap'ın kapak tasarımında Mutlu Prens'in sarımsı bir renkte resmedilmesi ve kılıcının kabzasında kırmızı renkte yakut bulunması öyküde geçen bilgiye uygundur. Ancak gözlerinin yeşil olması uygun değildir çünkü Mutlu Prens'in gözleri safirdendir. Ayrıca gülümseyen bir Mutlu Prens tasviri yine öyküdeki bilgilerle örtüşmemektedir. İnkilâp Yayınevinin kapak tasarımında Mutlu Prens'in mavi renkte oluşu, kılıcının görünmemesi resim-metin uyumunu bozmaktadır. Lâkin prensin omzundaki kuş detayı önemlidir. Tüm bu yayınevlerinin kapak tasarımları incelendiğinde kapak tasarımlarının çoğunluğunun öyküde verilen bilgilerle uyumlu olmadığı görülmektedir. Martı Yayıncılığın kapak tasarımında Mutlu Prens'in sarı renkte ve ağlıyor oluşu öykünün konusuyla uyumlu iken göz renginin belirgin bir şekilde yeşil olması ve kılıcının resimde yer almaması metinle uyumlu değildir. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarının kapak tasarımında ise sütun üzerinde siyah renkte prens vardır ve prene doğru yaklaşan siyah renkte bir kırlangıç bulunmaktadır. Lâkin siyah olduğu için Mutlu Prens'in yüz ifadesi, göz rengi, kıyafetinin ve kılıcının kabzasındaki renkleri belli değildir. Sadece siyah renkle resmedilişi öyküdeki sarı, mavi ve kırmızı gibi önemli renk detaylarını göstermemiştir. Urzeni Yayınevinin kapak tasarımında ise Mutlu Prens'in sarı renkte olması ve yanağında gözyaşı bulunması resim-metin uyumu açısından önemli detaylardır. Ancak kılıcının mavi renkte olması ve kabzasında yakutu temsil edecek kırmızı rengin bulunmaması, gözlerinin siyah renkte olması öyküde belirtilen detaylarla uygun değildir. Halk Kitabevinin kapak tasarımında ise sarı saçlarıyla resmedilen Mutlu Prens resmi öyküde belirtilen detayla uyum içindedir. Lâkin Mutlu Prens'in kırmızı rengin baskın gösterildiği bir kıyafet giyiyor olması öyküde belirtilen detayla bir uyum içinde değildir. Ayrıca kapak tasarımında Mutlu Prens'in kılıcının olmaması, kıyafetindeki siyah kemer detayı ve üzgün olmaması öyküde yer alan bilgilerle uyuşmamaktadır. Zeplin Kitap'ın kapak tasarımında ise Mutlu Prens'in baştan aşağı sarı renkte oluşu, gözlerinin mavi renkte oluşu, gözünden damlayan yaş, kılıcının kabzasındaki kırmızı renk öyküyle uyumluluk göstermektedir.

Tablo 2

Kitapta yabancı bir sanatçıya ait olan resimlendirmenin yer aldığı, dolayısıyla sadece Kapak Tasarımı incelenen Kitapların Yayınevi Listesi

	Yayın Yeri	Yayın Yılı
Bilgi Yayınevi Çocuk Klasikleri	Ankara	2020
İletişim Yayınları	İstanbul	2018
İthaki Çocuk	İstanbul	2020
Kırmızı Kedi Yayınevi	İstanbul	2020
Nora Çocuk	İstanbul	2017

Yukarıdaki tabloda alfabetik sırada yer alan beş kitapta öyküyle ilgili resimlendirme bulunmaktadır ancak resimlendirmeler yabancı sanatçılara aittir. Yabancı sanatçıların resimleri bu çalışmanın kapsamı dışında olduğu için bu listede yer alan kitapların resimlendirmeleri incelenmemiştir. Dolayısıyla bu kitapların sadece kapak tasarımları incelenmiştir. Bilgi Yayınevi Çocuk Klasiklerinin kapak tasarımında sarı renkte resmedilen Mutlu Prens öyküde yer alan altın varaklar betimlemesiyle uygun nitelikteyken prensin göz renginin belli olmayışı resmin eksik kalan bir yönüdür. Ayrıca kılıcının kabzasında kırmızı renk yoktur. Bu iki nokta öyküyle uyumluluk göstermemektedir. Bir diğer uyumlu olmayan nokta prensin ayakta değil oturuyor olmasıdır ki öyküde Mutlu Prens uzun bir sütunun üzerinde ayakta durmaktadır. Resimde prens oturuyor bir şekilde resmedilse de şehrin tepesinde oluşu öyküyle uyumluluk gösteren bir detaydır. Kırılancın yer alması da yine önemli bir detaydır. İletişim Yayınlarının kapak tasarımında ise Mutlu Prens'in ağlaması, kılıcının kabzasındaki yakutun bulunması ve Kırılancın yer alması öyküdeki bilgilerle uygun niteliktedir. Lâkin prensin göz renginin mavi olmaması, vücudunun ve saçının sarı renkte olmayışı öyküdeki bilgilere uygun değildir. İthaki Çocuk Yayınevinin kapak tasarımında ise kabartmalı bir şekilde yazılmış "Mutlu Prens ve Diğer Hikâyeler" yazısının yanı sıra bu yazının üstünde, sayfanın üst tarafına daha yakın bir şekilde yerleştirilmiş kabartmalı bir şekilde "Oscar Wilde" yazısı yer almaktadır. Yazının etrafındaki dört tane kırılanc resmi ile üç tane taş Wilde'ın "Mutlu Prens" öyküsüyle ilgili ve uyumludur. Kırmızı Kedi Yayınevinin kapak tasarımında ise sarı renkte ve gözünden damlayan gözyaşının yer aldığı Mutlu Prens ile kırılanc öykü ile uyumludur. Lâkin prensin gözlerinin mavi olmayışı, kılıcının yer almayışı öyküyle uyumsuz özellikler olarak görülebilir. Nora Çocuk Yayınevinin kapak tasarımında ise yarım şeklinde, henüz doğmakta olan bir yarım ay ve içinde şehrin tepelerini gösteren resim vardır. Şehrin tepeleri öyküyle uyumluluk gösterirken Mutlu Prens resimde yoktur ama Mutlu Prens'in bir taş resmi ile sembolik bir şekilde resmedildiği düşünülebilir. Resimde kırılancın olması da ayrıca önemlidir. Biraz kabartılı bir şekilde "Mutlu Prens" yazısı yer almaktadır. Bu tabloda yer alan yayınevi listesindeki kapak resimleri için genel bir değerlendirme yapılırsa resimlerde eksikliklerin ve uyumsuz düşen detayların yer aldığı görülmektedir, tam bir uygunluk gösteren resimler bulunmamaktadır.

Tablo 3

Kitapta Türk Sanatçıya ait olan resimlendirmenin yer aldığı, dolayısıyla hem Kapak Tasarımı hem resimlendirmenin incelendiği Kitapların Yayınevi Listesi

	Yayın Yeri	Yayın Yılı
Arkadaş Yayınevi	Ankara	2018
Bilge Kültür Sanat	İstanbul	2017
Can Çocuk	İstanbul	2018
Çizge Yayın	İstanbul	2018
Dorlion Yayınları	Ankara	2019
Genç Destek	İstanbul	2017
Herdem Kitap	Ankara	2019
İthaki Çocuk	İstanbul	2019
Karanfil Yayınları	İstanbul	2016
Remzi Kitabevi	İstanbul	2017

Yukarıdaki tabloda alfabetik sırada yer alan on kitapta Türk resamlara ait resimlendirme bulunmaktadır. Dolayısıyla bu tabloda yer alan yayınevi listesindeki kitapların hem resimlendirmeleri hem de kapak tasarımları incelenmiştir. Arkadaş Yayınevi tarafından basılan kitaptaki resimleri yapan Cemalettin Güzeloğlu'dur. Bu yayınevinde basılan çeviri kitapta on dokuz tane resimlendirme yer almaktadır. Bu resimlerin karakalem tekniğiyle yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla eserin özgün dilinde Mutlu Prens hakkında belirtilen önemli renk detayları resimlendirmelerde görülememektedir. Resimlendirmenin birincisinde prensin uzun bir sütunun tepesinde olduğu bellidir zira ona bakan iki kişinin boyu sütun ile yaklaşık aynı hizada bulunmaktadır. Ne var ki prens bu iki kişiye göre çok yüksekte yer almalıydı. Karakalem çalışması olduğu için prensin göz rengi, kılıcının kabzasındaki renk ve vücudunun altın varaklarla kaplı oluşu belli değildir. Mutlu Prens gibi bir diğer ana karakter olan kırlangıca resimlendirmelerde detaylı bir şekilde yer verildiği görülmektedir. Öykünün başında kırlangıç ırmaktaki kamış ile sevgilidir. Öyküde anlatılan bu kısım resmedilmiştir. Kırlangıcın diğer kırlangıçlarla resmedildiği bir başka resim bulunmaktadır. Öyküde sevgilisi kamıştan ayrıldıktan sonra gece uyumak için kırlangıcın bir yer aradığı ve prensin ayaklarının dibinde kaldığı kısım da resmedilmiştir. Bu resimde kırlangıcın üstüne düşen Mutlu Prens'in gözyaşları önemli bir detaydır. Bir sonraki resimde kırlangıç Mutlu Prens'in başının hizasında uçmakta ve prensin safir gözlerinin rengi belli olmasa da gözlerinin değerli bir taştan olduğu çizgilerle belli edilmiştir. Bir diğer ifadeyle gözlerin değerli taş olduğu başarılı bir şekilde resmedilmiştir. Bir sonraki resimde kırlangıç, prensin omzunda görülmektedir. Bir diğer resimde ise prensin gördüğü ve yardım ettiği üç tane zor zordaki öykünün yan kişileri prensin başının üst tarafındaki bir daire içine, kırlangıç ise prensin omzun da resmedilmiştir. Dolayısıyla bu resimde önemli beş karakter bir arada yer almıştır. Bir sonraki resimde kırlangıç, prensin kabzasındaki yakutu gagasıyla çekip koparıırken görülmektedir. Yan sayfada ise gagasıyla yakutu taşıyan, pencereden içeri giren kırlangıç ve yatakta hasta, terler içinde yatan küçük çocuk ile yorgun bitap haldeki annesi resmedilmiştir. Bir sonraki resimde tavan arasında ayakta

elinde safir taşı tutmakta olan bir delikanlı ve arkasında bir masa, bu masa üstünde kağıtlar ile mürekkep şişesi ve kalem görülmektedir. Bu resimde bir parçası kırılmış tavan, dolayısıyla açık tavadan odaya giren kırlangıç da görülmektedir. Sonraki resimde ise görevini tamamlayan kırlangıç Mutlu Prense doğru uçmaktadır. Bir diğer resimde ise kırlangıç bu defa prensin diğer gözünü yani diğer safir taşı gagasıyla çekip yerinden çıkarmaktadır. Bu resimde prensin diğer gözünün olmadığı, yani prensin kör olduğu açık ve net bir şekilde resmedilmiştir. Sonraki resimde kırlangıç ve kibrit kutularının gerisinde, yerde ayakları çıplak bir şekilde oturmuş ağlayan küçük kız vardır. Diğer resimde kırlangıç kibritçi kızın bacağının üstüne safir taşı bırakmıştır. Diğer resimde kibritçi kız ayakta ve ellerinde tuttuğu safir taşı bakarak gülümsemektedir. Kızın çok mutlu olduğu açık ve net bir şekilde resmedilmiştir. Resimde bu mutlu kıza kırlangıç bir evin penceresinin kuytusundan bakmaktadır. Bir sonraki resimde kırlangıç şehrin tepesinde, yüksekte uçmaktadır. Bir sonraki resimde ise ikisi kadın üçü erkek olmak üzere beş insan resmedilmiştir. Bu insanların öyküde anlatılan fakir sınıfa ait olduğu kıyafetlerinden anlaşılmaktadır. Bir sonraki resimde ise uzun sütunun tepesinde duran prensin ne gözleri ne kılıcının kabzası yerindedir. Prens ayaklarının dibinde kırlangıç ölmüş bir şekilde resmedilmiştir. Kırlangıcın başının ve iki kanadının sütunun tepesinden aşağı doğru sarkmış bir şekilde resmedilişi öyküde sözcüklerin verdiği hissi resimde de tam anlamıyla hissetmek mümkündür. Wilde'ın kelimeleriyle okura hissettirdiği o derin sızı resimde de aynı şekilde hissedilir niteliktedir. Bir sonraki resimde Mutlu Prens'in heykelinin etrafında beş adam vardır ve bir şeyler konuştukları görülmektedir. Bu resimde kuşun bulunmaması öyküdeki olay örgüsüyle bütünlük göstermektedir. Kitabın kapak tasarımında ise karlar yağmakta, uzun bir sütunun tepesinde Prens'in heykeli ve ona doğru uçan kırlangıç yer almaktadır. Prens'in heykeli gri tonlarda resmedilmiştir. Bilge Kültür-Sanat Yayınevinin kitabında bir tane resimlendirme bulunmaktadır. Kitabın resimleyeni Mustafa Delioğlu'dur. Resimde uzun sütunun tepesinde yer alan Mutlu Prens'in heykeli ve ona doğru uçan kırlangıç gri tonlardadır. Öyküde belirtilen renk detayları resimde görülmemektedir. Kitabın kapak tasarımı resimlendirmenin aynısı lâkin heykel baştan aşağı koyu sarı tonlarda, kuş ise gri-siyah renklindedir. Can Çocuk Yayınevi tarafından basılan kitapta bir tane resimlendirme bulunmaktadır. Bu resim de Mustafa Delioğlu tarafından yapılmıştır. Resimde bir güneş ve o güneşe doğru uçmakta olan mavi-siyah-beyaz-kırmızı renklerin yer aldığı kırlangıç vardır. Resimde prensin heykelinin olmayışı büyük bir eksiklik, yetersizlik olarak görülebilir zira Mutlu Prens öykünün baş kahramanıdır. Kitabın kapak tasarımında ise Mutlu Prens'in heykeli sarımsı tonlarda, kılıcının kabzasındaki kırmızı yakut açık ve net bir şekilde görülmektedir. Lâkin heykelin gözleri çok koyu tonda, adeta siyaha yakın bir renkte resmedilmiştir. Heykele doğru uçan kuş lacivert- koyu gri sayılabilecek tonlarda boyanmıştır. Çizge Yayınevi tarafından basılan kitapta bir tane renkli resimlendirme bulunmaktadır. Kitabın kapağında "İllüstrasyon Neslihan Özceylan" yazmaktadır. Bu resimde baştan aşağı sarı tonlarda resmedilen Mutlu Prens'in heykelinin safirden gözleri ve kabzasındaki yakut taş belli değildir. Kırlangıç ise mavi tonlarda, gözünün çevresi kırmızı renkte görülmektedir. Kapak tasarımında ise yine bir Mutlu Prens heykeli ve kırlangıç vardır. Heykel açık sarı tonlarda resmedilirken kırlangıç yeşil ağırlıklı mavi-sarı-kırmızı renkleriyle resmedilmiştir. Heykelin arkasında evler, ağaçlar bulunmaktadır. Heykelin göz rengi, kılıcının

kabzasının rengi belli değildir. Dorlion Yayınları tarafından basılan kitapta ise dört tane resimlendirme bulunmaktadır. Resimlerin kim ya da kimler tarafından yapıldığı kitapta belirtilmemiştir. Yüksekte, bir sütunun tepesindeki Mutlu Prens heykeli ile kırlangıcın yer aldığı ilk resmin karakalem çalışması olduğu düşünülebilir. İkinci resim sadece kırlangıcın olduğu küçük bir resimdir ve sayfanın sol üst köşesinde yer almaktadır. Üçüncü resimde yatağında hasta yatan küçük oğlan ile masasının başında elbise hazırlayan terzi kadının yani küçük hasta oğlanın annesinin uyuyakaldığı görülmektedir. Masada yanan mum, evin duvarlarının çatlak olduğu, tavanında örümcek ağının bulunduğu, açık camdan içeri kırlangıcın girdiği görülmektedir. Son resimde ise Mutlu Prens kar taneleri içinde adeta bembeyaz hali ve ışıl ışıl saçları, kaş, yüzü de karlar içinde kaldığı ve omzunda siyah renkte kırlangıcın olduğu görülmektedir. Kitabın kapak tasarımında sarı saçlı, mavi rengi andıran gözleri olan prensi dudaktan öpecek kadar yakın duran Kırlangıç bulunmaktadır. Bu resim öykünün olay örgüsüyle uyum içindedir zira öyküde prens kırlangıca dudaklarından öpmesini söyler. Resimde prensin heykeli yoktur. Kapak tasarımı resimlendirmelerin aksine renklidir. Genç Destek Yayınevi tarafından basılan kitapta yedi tane renkli resimlendirme bulunmaktadır. Resimleyen Şebnem Kurtul'dur. Birinci resimde sapsarı renk ile resmedilmiş mutlu görünen, gözleri mavi, kılıcının kabzası kırmızı Mutlu Prens heykeli vardır. Bu resimde adeta Mutlu Prens güneş gibi parlamakta, tıpkı güneşin ışınları gibi heykelden ışınlar yayılmaktadır. İkinci resimde ise uzun sütunun tepesindeki Mutlu Prens heykeli ilk resmin aksine çok üzgün bir haldedir ve ağlamaktadır. Heykel yine baştan aşağı sarı renk içinde, kılıcının kabzasındaki kırmızı renk yine belirgin bir haldedir. Kırlangıç ise çevresinde uçmaktadır ve bir daire oluşturmuştur. Üçüncü resimde heykel kırlangıca göre küçük resmedilmiştir. Kırlangıcın gagasındaki kırmızı renkteki yakut parıldamaktadır ve kırlangıç gagasıyla taşıdığı yakut ile uçmaktadır. Dördüncü resimde bir oda resmedilmiştir. Odanın içinde yatakta sarı saçlı bir oğlan yatmakta, masanın başında kadın hazırladığı elbisenin üstüne başını dayamış uyumaktadır. Kırlangıç ise yakutu terzi kadının hazırladığı elbisenin üstüne bırakmıştır, odanın içindedir. Pencerenin açık olduğu perdenin iki ayrı uca açılmış olmasından anlaşılmaktadır. Bir sonraki resimde, dökülen kibritlerinin ve devrilen küçük sepetin gerisinde ayakları çıplak bir halde oturan sarı saçlı küçük kız kibritçi kızıdan başkası değildir. Kırlangıç bu kızın avcuna safir taşı bırakmış, küçük kız safir taşı şaşkın ve mutlu bir şekilde bakmaktadır. Bir sonraki resimde ise daire içinde sıra sıra, yan yana evler ve ortasında Mutlu Prens heykeli ve küçük çocukları andıran çok küçük bir şekilde çizilmiş küçük çocuklar vardır. Son resim ise ortasından çatlamış bir gri kalp ve ölmüş bir kuştan ibarettir. Öykünün sonundaki o dokunaklı, yürekleri burkan o acı tablo bu resimde de derinden hissedilir. Bu kitabın kapak tasarımında şehrin tepesinde yeşil renkte elbisesi, kırmızı saçları, elinde tuttuğu üfleli bir müzik aleti ile uçan bir meleği andıran kanatlı kız vardır. Bu resim Mutlu Prens olay örgüsünde yer almayan bir karakter olduğu için kapak tasarımı ile öykünün içeriği arasında uyum yoktur. Herdem Yayınevinin kitabında sadece bir resim bulunmaktadır ki o resim öykünün başladığı sayfanın üst orta kısmındaki taş resmidir. Bütün bir öyküyü sadece bu taş resminin anlatabilmesi mümkün değildir. Resimlendirmenin kim tarafından yapıldığı bilgisi ise verilmemiştir. Karanfil Yayınlarından çıkan kitapta ise Hamit Yüksek tarafından yapılmış iki resim bulunmaktadır. Nehir içinde

kamışların ve onlara doğru uçan kırlangıcın yer aldığı ilk resmin karakalem tekniğiyle yapıldığı söylenebilir. İkinci resimde ise ayakları çıplak, bir elinde parlayan bir değerli taşı tutan küçük bir kız çocuğu bulunmaktadır. Kibrit yazısının yer aldığı kibrit kutusu ise suyun içinde ve içindeki kibritler dökülüp saçılmıştır. Kızın önünde yukarda resmedilen kırlangıç ise kıza bakmaktadır. Kitabın kapak tasarımında ise göz rengi net olmamakla birlikte mavi sayılabilecek, saçları sarı, boğazlı bir kazağı andıran bir kıyafet giymiş, dudakları kırmızı bir erkek çocuk bulunmaktadır. Resimde kılıcı yoktur. Remzi Kitabevi tarafından basılan kitapta ise sadece bir tane resim bulunmaktadır. Resimleme Şenol Kirpikçioğlu tarafından yapılmıştır. Resimde ayakta kılıcıyla birlikte Mutlu Prens'in heykeli ve bacağının üstünde kırlangıç bulunmaktadır. Resimde heykelin yüksekte, uzun bir sütunun tepesinde olmadığı anlaşılmaktadır zira arkasındaki bir bahçe kapısı ve zeminde döşenen taşlar dikkati çekmektedir. Resim bu yönüyle öyküde belirtilen bilgilerle uyumlu değildir. Oğan Kandemiroğlu tarafından yapılan kitabın kapak tasarımında ise yine bir heykel ve omzunda kuş vardır. Ancak heykelin başındaki siperlik gibi büyük şapkanın tam ortasındaki parıldayan kırmızı taş dikkat çekmektedir zira heykel gri tonlardadır. Heykelin aksine kuş kısmen daha renklidir. Heykelin arkasındaki evin bacaları ve ağaç dalları ile heykelin sol tarafındaki yanan bir sokak lambası ve yine evin bacaları dikkat çekmektedir. İthaki Çocuk Yayınevi tarafından 2019 yılında basılan kitap Günberk Gülderen tarafından hem uyarlanmış hem resimlenmiştir. Bu kitap için resimli bir çocuk kitabı denilebilir zira kitapta resimler metnin gerisinde kalmamış, resimler açık ve net bir şekilde, metni tamamlar nitelikte yer almaktadır. Örneğin öykünün başlangıcında metin, altı satırdan oluşan kısa bir paragraftır ve ikinci sayfanın sağ üst köşesinde yer almaktayken resim birinci ve ikinci sayfayı kaplamaktadır. Resimde uzun bir sütunun tepesinde duran Mutlu Prens'in heykeli sarı renkte, elinde tuttuğu kılıcının kabzasındaki kırmızı yakut taş detaylı resmedilmiştir. Heykelin etrafını saran pek çok ev, ağaçlar ve iki tane inek de detaylı resmedilmiştir. Bu kitapta dikkati çeken nokta Mutlu Prens'in gözlerinin ve pelerinin mor renkte oluşudur. Öyküde safir taşı olarak belirtilen gözler bu kitapta mor renktedir. Eserin özgün dilinde yazıldığı metinde heykele bakan hayalleri yıkılmış bir adam, sanat beğenisiyle ün kazanmak isteyen Şehir meclisi üyesi, okuldan çıkan çocuklar ve onların Matematik öğretmeni gibi yan karakterlere de bu resimli kitapta yer verilmiştir. Heykelin ayaklarının dibinde oturan kırlangıcın üstüne prensin gözyaşlarının damlaması, kırlangıcın yakutu alıp çocuğu hasta yatan terzinin evine açık camdan girmesi, sonra oyununu yazamayan delikanlının evine gelmesi, daha sonra ise kırlangıcın ayrıca kibritçi kıza yardım etmesi ve şehrin diğer fakir ve zor durumdaki insanlarına altın dağıtması, prensin gözlerinin mor renkte olmayıp oyuk bir halde olması, heykelin yere devrilince başının, gövdesinin ve bacalarının birbirinden ayrılması öykünün ilerleyen kısımlarında detaylı bir şekilde resmedilmiştir. Lâkin bu kitapta öykünün sonunda çok önemli bir detay - kuşun Mutlu Prens'in ayaklarının dibinde ölmesi - resmedilmemiştir. Resimlendirmedeki eksik kalan bu nokta resimlendirmenin öykünün olay örgüsüyle uyum içinde olmadığını göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye'deki rastlantısal olarak seçilen yirmi beş yayınevini Oscar Wilde'ın "The Happy Prince" adlı öyküsünün Türkçe çevirilerinde kullandığı kapak tasarımları ve kitapta varsa

resimlendirmeler incelenmiştir. Resimlendirmeleri göz önüne alınarak kitaplar ilk olarak üç gruba ayrılmıştır. İlk grupta yer alan kitaplarda, yani Tablo 1’de listesi verilen kitaplarda resimlendirme bulunmamaktadır. İkinci grupta yani Tablo 2’de yer alan kitaplarda resimlendirmeler yabancı sanatçılara aittir ki yabancı sanatçılar bu çalışmanın kapsamı dışındadır, yabancı sanatçıların yaptığı resimler bu çalışmada incelenmemiştir. Dolayısıyla birinci ve ikinci grupta yer alan kitapların sadece kapak tasarımları irdelenmiştir. Üçüncü grupta yani Tablo 3’te yer alan kitaplarda resimlendirmeler vardır. Bu üçüncü grupta yer alan kitapların resimlendirmeleri bu çalışmanın özünü oluşturmuştur. Üçüncü grupta yer alan on farklı yayınevi tarafından basılan bu kitaplardaki resimlendirmeler incelendiğinde resimlendirmelerin öykünün konusunu, karakterlerini, mesajını yansıtmakta yetersiz kaldığı görülmüştür. Bu çalışmanın her bir grubunda yani Tablo 1, 2, ve 3’te yer alan kitapların kapak tasarımları resimlendirmelere göre metnin içeriğiyle daha uygun, daha yeterli niteliktedir. Resimlendirmeler göz önüne alındığında ise resimlendirmelerin Wilde’ın İngilizcede yazdığı eserinin detaylarını karşılamakta yetersiz kaldığı, metin ile bir uyum içinde olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak bu çalışmada rastlantısal olarak seçilen yirmi beş yayınevinin çeviri kitaplarına yer verdiği resimlendirmelerin görsel etkililik durumları yetersizdir çünkü illüstrasyonda kullanılan renkler eserin özgün dilinde geçen renkler ile uyumlu değildir, metin ile illüstrasyon arasında bağlantı çok az derecede vardır, illüstrasyonda desen yeterli değildir, illüstrasyon anlamayı kolaylaştırmamaktadır, illüstrasyonlar güdüleyici nitelikte değildir. Yirmi beş yayınevinin kapak tasarımları resimlendirmelere göre renkli ve detaylıdır. Lâkin resimlendirmelerin sayısı yeterli değildir, renkli ve detaylı resimlendirmelerin sayısı okurların özellikle de çocukların ilgisini çekmek, motivasyonlarını artırmak için daha fazla olmalıdır.

Kaynaklar

- Döl, A. (1999). *0-6 Yaş Çocuk Kitapları Resimlemeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Döl, A. (2009). *İlköğretim İkinci Kademe 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde “Eser Analizi” Etkinliğinin, Sanat Eleştirisine Yönelik Bilgisayar Destekli Öğretimi ve Örnek CD Tasarımı*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Duran, S. (2006). *Türkçe Derslerinde Resimlerin Kullanımı ve Öğrencilerin Metinleri Anlamalarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Er Bağyapan, R. N. (2017). *Oscar Wilde, T. S. Eliot, ve Sylvia Plath’ın Eserlerinin T. S. Eliot’ın “Waste Land” Felsefesi Bağlamında Karşılaştırmalı İncelenmesi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Erkan, A. (1998). *Hayat Bilgisi Kitaplarında Resimleme ve Metin İlişkisi*, Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gönen, M. ve Veziroğlu, M. (2019). *Çocuk Edebiyatının Genel Hedefleri*, Mübeccel Gönen (Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Edebiyatı*, (s.1-12), Eğiten Kitap, Ankara.
- Koçak, G. (1993). *Ülkemizde Cumhuriyet Döneminde Hikâye ve Romanlarda Resimleme Geleneği*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Laçınbay, K. (2014). *Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Suluboya Resim Tekniğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Laçınbay, K. (2018). *ARCS Motivasyon Modelinin Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Motivasyonlarına Tutumlarına ve Çalışmalarına Etkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Sever, S. (2017). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Tudem.
- Tontu, Y. H. (2008). *İllüstrasyonların İlköğretim Birinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Etkililik Durumlarının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu [TDK] Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 20.10.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Wilde, O. (2011). *Oscar Wilde: The Complete Works*. New York: CRW Publishing Limited.
- Wilde, O. (2016). *Mutlu Prens ve Tüm Öyküleri*, 1. Baskı, (Çev.) Merve Çeliksümer, İstanbul: İnsan Yayınevi.
- Wilde, O. (2016). *Mutlu Prens*, (Ed.) Mehmet Dikmen, İstanbul: Karanfil Yayınları.
- Wilde, O. (2017). *Mutlu Prens*, 1. Baskı, (Çev.) Ceren Cevahir Gündoğan, İstanbul: Nora Çocuk.
- Wilde, O. (2017). *Mutlu Prens*, 1. Baskı, (Çev.) Ülkü Tamer, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Wilde, O. (2017). *Mutlu Prens*, 4. Baskı, (Çev.) Ayşe Banu Karadağ, İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Wilde, O. (2017). *Mutlu Prens*, 1. Baskı, (Çev.) Gökçe Deniz İnce, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Wilde, O. (2017). *Oscar Wilde Öyküleri: Mutlu Prens, Gül ve Bülbül, Bencil Dev*, (Çev.) Özlem Esmergül, İstanbul: Genç Destek.
- Wilde, O. (2017). *Mutlu Prens*, (Çev.) Aylin Yıldız, İstanbul: Halk Kitabevi.
- Wilde, O. (2017). *Mutlu Prens ve Diğer Öyküleri*, (Çev.) Oya Alpar, İstanbul: İnkilâp.
- Wilde, O. (2018). *Mutlu Prens*, 7. Baskı, (Uyarlayan) Ali Aydoğan, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Wilde, O. (2018). *Mutlu Prens*, 22. Baskı, (Çev.) Nihal Yeğınobalı, İstanbul: Can Çocuk.
- Wilde, O. (2018). *Mutlu Prens*, 1. Baskı, (Ed.) Ahmet Yaman, İstanbul: Çizge Yayın.
- Wilde, O. (2018). *Mutlu Prens*, 3. Baskı, (Çev.) Zehra Zeynep Şentürk Özbek, İstanbul: Fom Kitap.
- Wilde, O. (2018). *Mutlu Prens*, 1. Baskı, (Çev.) Murat İnce, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Wilde, O. (2018). *Mutlu Prens*, (Çev.) Orhan Düz, İstanbul: Şule Yayınları.
- Wilde, O. (2019). *Mutlu Prens*, (Ed.) M. Ali Ayyıldız, Ankara: Dorlion Yayınları.
- Wilde, O. (2019). *Saftirik Hayalet ve Diğer Öyküleri*, 1. Baskı, (Çev.) Begüm Özgü, Ankara: Herdem Kitap.
- Wilde, O. (2019). *Mutlu Prens*, 1. Baskı, (Uyarlayan) Günberk Gülderen, İstanbul: İthaki Çocuk.
- Wilde, O. (2020). *Mutlu Prens*, 10. Baskı, (Çev.) Roza Hakmen ve Fatih Özgüven, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Wilde, O. (2020). *Mutlu Prens*, 1. Baskı, (Çev.) Doğa Alp, İstanbul: Zeplin Kitap.
- Wilde, O. (2020). *Mutlu Prens*, 2. Baskı, (Çev.) Aslı Candaş Schaeferdiek, Ankara: Bilgi Yayınevi Çocuk Klasikleri.
- Wilde, O. (2020). *Mutlu Prens ve Diğer Hikâyeleri*, 1. Baskı, (Çev.) İsmail Günerhanal, İstanbul: İthaki Çocuk.
- Wilde, O. (2020). *Mutlu Prens*, 3. Baskı, (Çev.) İ.Utku Kavasoğlu, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Wilde, O. (2020). *Mutlu Prens*, 1. Baskı, (Çev.) Deniz Tekin Düzenli, İstanbul: Martı Yayıncılık.
- Wilde, O. (2021). *Kırık Kalpler Bahçesi*, 1. Baskı, (Çev.) Kadir Daniş, İstanbul: Ketebe Yayınları.
- Wilde, O. (Yıl?). *Mutlu Prens*, (Çev.) Kahraman Türel Uluocak, İstanbul: Urzeni Yayınevi.

Ek: Bu çalışmada değerlendirilen Türkiye’deki farklı yayınevleri tarafından yayınlanan “Mutlu Prens” Öyküsünün rastlantısal olarak seçilen Kitap Kapağı Görselleri

